

Björn Hägg
Verksamhetsutveckling/
Ledning och samordning

REMISSVAR

Till: Stockholms Stadshus AB
Att: Krister Stralström
remiss@stadshusab.se

Remiss av Remiss av Regional handlingsplan för klimatanpassning i Stockholms län, SSAB 2023/107

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Stockholms län har tagit fram förslag på en regional handlingsplan för klimatanpassning. Bolaget ser positivt på handlingsplanen i stort men önskar att planen kompletteras med ett antal risker, hantering av åtgärder samt ett större generellt fokus på vattenförsörjningen.

Bakgrund

Länsstyrelsen i Stockholms län har tagit fram förslag på en regional handlingsplan för klimatanpassning. Syftet med planen är att stärka länets förmåga att hantera klimatförändringens effekter.

Handlingsplanen är framtagen utifrån länsstyrelsens uppdrag i förordning (2018:1428) om myndigheters klimatanpassningsarbete och ska uppdateras och ses över senast vart femte år eller vid väsentliga förändringar av verksamheten. Handlingsplanen sträcker sig från 2024 till och med 2028.

Handlingsplanen innehåller en översiktlig genomgång av sårbarheter i länet och vilka utmaningar som särskilt bör prioriteras under handlingsplanens programperiod. Planen innehåller också mål, effektmål samt åtgärder som ska bidra till att effektmålen nås. Effektmålen handlar om samverkan i klimatanpassningsarbetet, om att främja systematiskt arbete på kommunal nivå samt om länsstyrelsens arbete för ett långsiktigt hållbart och robust län som kan möta klimatförändringarna.

Syftet med remissen är att ge kommuner och andra aktörer i länet tillfälle att lämna synpunkter på förslaget till handlingsplan.

Länsstyrelsen har skickat remissen till bland annat Stockholms stad för yttrande. Stockholms Stadshus AB har i sin tur skickat remissen till Stockholm Vatten och Avfall för synpunkter. Dessa synpunkter lämnas genom detta remissyttrande.

Stockholm Vatten och Avfalls synpunkter

Länsstyrelsen önskar särskilt få synpunkter på nedan punkter. Stockholm Vatten och Avfalls synpunkter redovisas under respektive punkt.

- *Mål och effektmål: Är de mål och effektmål som föreslås rimliga och relevanta? Beskriv gärna er syn på respektive effektmål.*

Synpunkt Stockholm Vatten och Avfall:

Stockholm Vatten och Avfall anser att effektmålen är viktiga och bra.

Avseende Effektmål 1: Det finns en stark regional samverkan i länets klimatanpassningsarbete.

Bolagets bedömning är att samverkan både inom Stockholms stad och externt är av stor vikt för att öka kunskapen och för att i så stor utsträckning som möjligt skapa synergier och en gemensam inriktning. Stockholms stad innefattar många olika verksamheter vars valda klimatanpassningsåtgärder delvis får konsekvenser för andra verksamheter inom staden.

Avseende Effektmål 2: Kommunerna i länet arbetar systematiskt med Klimatanpassning

Bolagets bedömning är att systematik på rätt nivå är av stor vikt för att skapa effektivitet samt åtgärder i god tid. Bolagets anser att systematik är en förutsättning och av stor vikt för ett effektivt arbete. Det är dock avgörande att Stockholms stad har en tydlig struktur och rimliga krav och tidshorisont för arbetet i det fall det systematiska klimatanpassningsarbetet ska ske på bolags- eller förvaltningsnivå. Erfarenheter från införande av civil beredskap och krigsorganisation visar tydligt att det initialt krävs stora arbetsinsatser av flera delar av verksamheten men att det även fortsatt innebär merarbete för verksamheten.

- *Prioriterade utmaningar för Stockholms län: Utmaningarna utgår från den nationella strategin för klimatanpassning (prop. 2017/18:163). Är de utmaningar, inklusive exempel på tematiska och sakområden, som länsstyrelsen identifierat som särskilt viktiga för länet relevanta och riktiga? Saknas något?*

Synpunkt Stockholm Vatten och Avfall:

Stockholm Vatten och Avfall anser att handlingsplanen generellt bör utvidgas avseende beskrivningen av klimatförändringars påverkan på dricksvattenförsörjningen. Mildare vintrar påverkar språngskikt och vattentemperatur vilket får konsekvenser för dricksvattenförsörjningen genom att höga temperaturer sommartid kräver längre ledningar till andra delar av sjöarna eller andra

vattentäkter på sikt. Vintertid ställs vattenförsörjningen inför nya väderfenomen med så kallad slush som sätter igen ledningar.

Även översvämningar påverkar dricksvattenförsörjningen genom risken för spridning av föroreningar som hotar vattenförekomster och således dricksvatten och vattenförsörjning. Ökad risk för näringsläckage från marker påverkar även detta vattenkvaliteten negativt ur ett vattenförsörjningsperspektiv.

Vid till exempel värmebölja och torka ökar vattenkonsumtionen vilket inte bara ger utmaningar för enskilda brunnar i kustnära områden utan även för dricksvattenproduktionen i länet. Dels genom att delar av reservvattenförsörjningen baseras på grundvatten varpå redundans och beredskapsförmågan minskar i länet gällande dricksvattenförsörjningen, dels kopplat till den fysiska planeringen där en högre konsumtion behöver mötas antingen genom att dricksvattenförsörjningen behöver få plats och utrymme i den fysiska planeringen. Vid torka ökar även belastningen på vattenförsörjningen och i förlängningen kan även dricksvatten eller vattenförekomster som används för produktion av dricksvatten komma att behöva användas för bevattning och i lantbruk.

Skogsbränder kan förutom att det påverkar djurliv och hälsa även påverka vattenkvaliteten i närliggande vattenförekomster dels genom frigöring av hälsofarliga ämnen men även genom lukt och smak vilket i sin tur hotar vattenförsörjningen.

I handlingsplanen beskrivs att vattenförsörjningen kommer att påverkas kännbart av klimatförändringarna fram till år 2100, såväl den allmänna vattenförsörjningen som den enskilda. För den allmänna vattenförsörjningen via Mälaren är negativ påverkan på vattenkvalitet och effekterna av framtida stigande havsnivåer de mest uppenbara riskerna. Algbloomning, brunifiering och kvalitetsvariationer kan påverka vattenkvaliteten vilket kommer att kräva förändringar i reningsprocesser hos vattenverken.

I analysen av de största riskerna för Mälaren anser Stockholm Vatten och Avfall att en stigande vattentemperatur i Mälaren även bör beskrivas som en av de största riskerna kopplat till vattenförsörjningen, kanske den största.

Stockholm Vatten och Avfall anser att påverkan på dricksvattendistributionen inte nämns tydligt i rapporten. Det bör därför kompletteras om påverkan på ledningsnätet under avsnitt 4.1.4 *Brister i vattenförsörjning för enskilda, jordbruk och industri*. Förslagsvis kan text från Svenskt Vattens rapport *Dricksvattenförsörjning i förändrat klimat* (Meddelande M135, 2007) användas:

Distributionssystemet kan utsättas för större påfrestningar. Inom vissa områden ökar till exempel ras- och skredrisker på vattenledningsnätet.

En ökad beredskap att hantera störningar på grund av extremväder eller andra effekter av klimatförändringar som kan påverka både vattentäkter, vattenverk eller distributionsanläggningar.

Beroendet av el för att säkerställa VA-verksamheten behöver också tydliggöras i handlingsplanen. Detta då vattenförsörjningen är beroende av el. Översvämningar,

jordrörelser, höga temperaturer etcetera som slår ut elsystemet kommer därmed även att slå ut VA-systemet.

Stockholm Vatten och Avfall ser även risk med lera för bolagets anläggningar. Bedömningar behöver göras av risken för kvickleraförekomster vid bland annat nybyggnationer. Risk finns för sättningar i områden med lera eller organiska jordar vid sjunkande grundvattennivåer med rörbrott eller läckor som följd i ledningsnätet.

Vikten av att arbeta med både små och stora konkreta åtgärder, såsom LOD (Lokalt Omhändertagande av Dagvatten) och fördröjning av vatten för att minimera risken för negativ påverkan på recipienten, exempelvis Mälaren, skulle också kunna betonas mer i texten. Av särskild vikt är detta för att dricksvattenverken ska kunna fungera optimalt även vid ett förändrat klimat.

- *Åtgärder för klimatanpassning: Är de åtgärder som föreslås rimliga och relevanta? Saknas något?*

Synpunkt Stockholm Vatten och Avfall:

Beträffande val av insats; Det är stor betoning på samverkan i handlingsplanen. Hela effektmål 1 handlar om samverkan. Det är en bra och viktig del i att komma framåt. Dock handlar många av de insatser som behöver göras med avseende på skyfall och översvämning om väldigt stora och kostsamma insatser. Så länge det finns osäkerheter i behovet av åtgärd är det väldigt svårt både för kommun och verksamhetsutövare att prioritera dessa stora insatser ordentligt. Risken finns men konsekvensen inte alltid kostnadsatt och det finns inga färdiga ekonomiska modeller (kostnadsnytta för åtgärder). Ibland är det även oklara gränsdragningar avseende säkerheten för liv och hälsa.

Då det är stora arbeten och beslut för att hitta skyddsnivåer och att prioritera platser, samt dessutom upp till respektive kommun att avgöra hur mycket som bör göras, så kan det försvåra samarbeten över kommungränser.

Ekonomiska verktyg för att hitta rimliga nivåer av insatser vore bra att regionalt arbeta fram, alternativt arbeta för att det görs nationellt. De verktygen skulle kunna fungera vägledande och underlätta kommunal samverkan. Den som bekostar insatserna, respektive kommun, måste dock avgöra insatsnivån samtidigt som bedömning behöver göras avseende vilka konsekvenser det kan få för andra verksamhetsutövare.

Beträffande principer för hur fördelningsmodeller kan se ut; Störst utmaningar blir det i de fall flera parter bidrar till ett problemområde samtidigt som det enbart är en eller några parter som påverkas, exempelvis de kommuner som ligger nedströms ett överbelastat vattendrag. Samverkan är en viktig del, men det vore bra att ha principer med ekonomiska modeller att utgå ifrån för att närma sig en norm om hur man ska eller bör hjälpas åt. Samma sak gäller för skyfallssäkrande åtgärder där flera kommuner är inblandade i tillrinningen.

En annan utmaning rör de fall där det finns behov av samfinansiering av åtgärder av regionalt intresse. Även för detta kan samfinansieringsmodeller behövas.

Beträffande behov av samordning av akuta insatser; Medel, exempelvis så konkret som pumpar och vallar, bör handlas in och finnas till hands på en regional nivå.

Beträffande nationella intressen; För nationella intressen bör det finnas statliga medel tillsatta för skydd av dessa.

- *Åtgärder för klimatanpassning: Anser ni att det systematiska arbetet med klimatanpassning enligt åtgärd 5 kan stärka kommunens arbete inom andra områden såsom krisberedskap, fysisk planering samt regional utveckling?*

Synpunkt Stockholm Vatten och Avfall:

Bolagets bedömning är att systematik är en förutsättning och av stor vikt för ett effektivt arbete. Det är dock avgörande att Stockholms stad har en tydlig struktur och rimliga krav och tidshorizont för arbetet i det fall det systematiska klimatanpassningsarbetet ska ske på bolags- eller förvaltningsnivå. Erfarenheter från införande av civil beredskap och krigsorganisation visar tydligt att det initialt krävs stora arbetsinsatser av flera delar av verksamheten men att det även fortsatt innebär merarbete för verksamheten.

- *Uppföljning av arbetet för klimatanpassning: Är den uppföljning som länsstyrelsen föreslås göra av dels respektive åtgärd, dels för länet som helhet rimliga och relevanta? Saknas något?*

Synpunkt Stockholm Vatten och Avfall:

I avsnittet *Översvämning som hotar samhällen, infrastruktur och företag*, bör indikatorerna även inkludera anläggningar, inte bara bebyggelse. Detta behövs för att säkerställa klimatanpassning av samhällsviktiga funktioner som exempelvis produktion och distribution av dricksvatten och rening av avloppsvatten.

- *Övriga synpunkter på remissunderlaget.*

Synpunkt Stockholm Vatten och Avfall:

Bolagets bedömning att det är av stor vikt att alltid tydliggöra skillnaden mellan klimatanpassning det vill säga att hantera klimatförändringens effekter och klimatåtgärder som görs för att minska klimatförändringen.

Mårten Frumerie
Verkställande direktör